

D U M
CORONA LAUREA
IN MEDICINA
DONARETUR
JOHANNES RIGHI
PARMENSIS
IN AMPLISSIM. COLLEG. MEDIC.
SIMUL COOPTATUS

ORATIO

QUAM HABUIT IN AULA
R. PARMENSIS ATHENAEI
D. JACOBUS TOMMASINI
SOCIUS EJUSDEM COLLEGII
ET IN R. UNIVERS.
PHYSIOLOG. ET PATHOLOG.
ANTECESSOR



PARMAE

EX REGIO TYPOGRAPHEO

M. DCCC.

GORON A. LAURIA

IN MEDICINA

DONATEUR

JOHANNES RICH

TRINITE

IN AMPLISSIMO CONTE

SINGULI CONSTAT

ONATIO

GOVERNMENT IN AUSTRIA

R. PARMESE ATENE

D. JACOBUS TOMMASINI

ROGIBS BURDAS



Copyright 1900

PARMA

EX REGIO TYPORATO

N. 1000



Quamquam in hoc amplissimo Clarissimorum Virorum Conventu (N. N.) quamquam in tanta loci majestate, dum ornatissimos adolescentes exoptata diu fronde praecinctos intuemur, tot tantaque circum se prodant, quae omnium animos jucunda voluptate perfundant; fatendum tamen est raro admodum evenire, ut sive exornata quotidie virtus, sive celebratus quotidie locus, aut quae circumstant, aut Candidatus ipse, eas Orationi imagines suppeditare valeant, quae Auditoribus aequae, et Patribus acceptae probataeque, Candidato aequae, et Oratori jucundae, loci simul et temporis, instituti, et solemnitatis dignae habeantur. Imo vero satis frequenter usuvenire videmus, ut quae ex hoc difficili loco proferuntur discipulos, Auditores, Judices morentur, solum, non mo-

veant: imo Candidatus, ubi Oratio trito obtemperet usui, longam plerumque cogitur laudationem reluctantem animi modestia auribus excipere vultuque sustinere: Orator vero ut aliquid proferat, quod non centenis fuerit vicibus explanatum, extortis ingenii viribus argumenta proponere cogitur, quibus etsi utilitatis forte aliquid, plerumque tamen non illud inest jucundi, a quo suum ipse pectus satis commoveri persentiat. Quae mehercule omnia, etsi passim evenire observamus et experimur, non hodierna tamen celebritate pertimescenda esse persensimus, ut primum nobis datum esse intelleximus Clarissimum hujusmodi Adolescentem ad Aesculapii templum adducere, et ad amplissimos Academiae nostrae, et Collegii honores instituere. Laeta nempe dies, qua JOHANNEM RIGHI Parmensem, post suscepta tentamina Laurea Corona gravissimorum Virorum voto cernimus insignitum; laeta dies qua ipsum inter Patres clarissimos adscriptum intuemur, haec ipsa dies, haec ipsa celebritas multa atque maxima in animum revocant, Patribus aequae, et Antecessoribus, Candidato, et Oratori, Adstantibus, et integrae Urbi accepta longe et perjucunda. Nonne enim nomen dignitatis plenum et gloriae, JACOBUM ANTO-

NIUM RIGHI, laeto circum fremitu repetitum audio, dum Astantium vultus in ornatissimum Adolescentem jucunde defixos intueor? Nonne eorum adspectus, quotquot sunt, qui laetissimam hancce celebritatem exornant internum gaudium patefaciunt prima illa vultibus prodeunte animorum commotione nescia mentiri? Nonne peculiari voluptate Socium revocant clarissimum Patres, et Antecessores; Candidatus Patrum amantissimum; Cives quotquot adstant Medicinae, et Chirurgiae Professorem expertissimum, doctissimumque? Ad me quod attinet dum claro increscit nomine Oratio, et communem Patribus, Professoribus, Civibus laetitiam praesefert, peculiaribus ego animi adfectibus moveor, quorum deinceps quaenam sit origo et causa intelligetis, et qua nescio an validiorem ullam suaviorem vividiorumque effingere animo possim.

Equidem si dulce est et jucundum patriae gloriae monumenta animo repetere; si ignoto quodam magnitudinis et dignitatis sensu rapimur quotiescumque nostrorum nos civium nomen celebramus, jure profecto omni pollicebatur Oratio futurum, ut quae hodierna die imagines ultro se praebent Professores, Patres, Cives quoscumque insolita

voluptate afficerent. Si quidem Virum revocamus, quem nostrum esse juvat meminisse, narrare, repetere: Virum graviori Philosophia litterisque insignem, in Medica Arte praeclarum, in Chirurgica celebratissimum: Virum qui scientia atque virtute post antiquas in Galliis, et Anglia peregrinationes, post maximum in patria sibi nomen adeptum, patriam ipsam apud caeteras Italiae Urbes, postmodum apud externas quoque Nationes quammaxime honestavit. Jam vero vestram praesertim gloriam loquor, Patres sapientissimi, vestram, Professores clarissimi, dum Collegii Sydus, dum Academiae decus et ornamentum recenseo; vestram gloriam, Cives et Litterati quotquot adestis, dum Virum intueor de Lycaeï dignitate, deque Parmensis Medicae Facultatis celebritate optime meritum. Atque hic fateor, Auditores, incitatam patriae gloriae stimulis Orationem ullo vix froeno cohiberi, vix constitutis arte legibus impediri, quominus immodica et luxurians, Academiam hanc nostram, Parmense Nosocomium, integram Urbem, regias aedes excurrat, ubi totidem pro celebratissimo Viro claritatis, totidem honoris nostri monumenta reperiatur. Sive porro loquantur qui gravem Chirurgiae doctrinam, et consideratas metho-

dos a Professore eruditissimo acceperunt; sive qui publico praesunt aegrotantium asylo intermissos numquam ejusdem labores, et repetita tentamina, et fortunae victimas securae doctaque manu ab Orci faucibus ereptas recenseant; sive hunc Virum Civitas admiretur in Medicae, et Chirurgicae Artis decus intentum, firmoque illo praeditum animi caractere, cui familiare est, *aequam rebus in arduis servare mentem, non secus ac in bonis ab insolenti temperatam laetitiam*; Jam uberrima surgunt undique gloriae argumenta, jam laetum Orationi campum aperiri sentio, cui dolendum tantummodo impares ingenii mei vires minime respondere. Quid vero si gravissima munera eidem commissa vel leviter attingere velimus? Maxima nobis imminet gloria, dum Regiam Prolem Hispaniarum Infantis Ferdinandi I optimi Principis nostri in difficili itinere, in extraneis oris atque clymatibus sagacitati sapientissimi Viri, doctrinae et amoris ab Augusto Patre concretam revocamus. Maxima familiae, et civibus gloria, dum ipsum in Hispaniis electum cernimus Caroli IV, Augustaeque Conjugis Medicum a Cubiculo, nec non Regiae Filiae dilectissimae Obstetricium primarium, probata jam, faventibus Superis, primo felici ex-

perimento summa ejusdem peritia, et dexterritate. Maximam ab ipso lucem haurimus quotiescumque Ludovici Principis vitam, spem unicum Patris amantissimi, spem unicum Augustae Conjugis, spem unicum Parmensium, doctrina ejusdem Viri a gravi morbo sanatum, non sine peculiari animorum commotione recordamur. Maximam denique lucem a clarissimo Viro mutuamur, dum celebratum scimus apud Hispanos Medicos, atque Chirurgos Socium spectatissimum; dum nomen non ignotum in Hyberia Parmensis Lycaei magis in dies diffundi intelligimus; dum claram denique laetamur apud remotas gentes patriam nostram: quo profecto gloriae genere nemo est facile inter vos, qui non vivide moveatur, quo mihi certe non majus, non sublimius, non magnificentius extitit.

Interea tamen dum clarissimi Viri fama, atque celebritas Gymnasii, Collegii, Urbis nomen longe extendit, nomen Patruī dilectissimi Adolescentem hujusmodi ad virtutem maxime temperatum vehementer recreat, movet, incendit; ipsique tum inspirata animo dignitas vires addit ad majora in dies suscipienda: tum virtus qua proxime allicitur spem parit multam futurae gloriae: tum domesticum exemplar faciles quosdam volupta-

tis simul, admirationis et imitationis motus excitat, quos sinceri animi interpretes oculi satis superque patefaciunt. Si profecto accipere nostrorum virtutes beatissima vita est ⁽¹⁾; Si duo illa nos maxime movent similitudo et exemplum: Si denique

Segnius irritant animo demissa per aures

Quam quae sunt oculis subjecta fidelibus ⁽²⁾;
Nemo non satis intelliget, quantum Candidato ornatissimo laetitiae ab hodierna celebritate, quantum ad virtutem incitamenti, et ad perennandum decus Familiae clarissimae, sit in ipso a domesticis virtutibus expectandum. Nitent vividissima luce in proposito exemplo dotes animi, quas sibi ad imitandum proponat: eminent probitas, pietas, religio patrum nostrorum, et non mutata illa dignitas frontis, quae ab interna virtute habitum sumere solet: eminet mentis energiea, et labor assiduus, et constans in observando solertia, et gravitas illa iudicii, quibus Artis nostrae fundamentum omne, decus, et incrementum innititur: paucis patent amplae ad virtutem et gloriam semitae, quas Candidatus noster felici prorsus omine in-

(1) Aristotel. *Ethices* lib. IX. ad Nicomach.

(2) Horat. *De Arte poetica*.

grediatur. Ita porro humanum ingenium natura comparatum est, ut nos vix quidpiam, nisi exemplorum adjumento et experimenti ministra imitatione moliri valeamus; et quum ratio nondum evoluta rerum causas, effectus, nexus aliaque vel ignoraverit, vel non satis attigerit adhuc, vel admodum difficilia sibi effinxerit, experientia, et imitatio extricat eadem et evolvit, movetque nos atque impellit, ut insperatis antea viribus nisibusque tutissime confidamus. Non aliter profecto cogitarunt primi illi Graecae et Romanae Eloquentiae magistri, Demosthenes, et Tullius, quorum postremus asserebat, omnium consiliorum, factorumque exempla semper a summorum virorum factis sibi censuisse petenda ⁽¹⁾, ille Athenienses, dummodo domesticis uterentur exemplis, felices futuros pollicebatur ⁽²⁾. Non alia de causa *cautum antiquis fuit*, referente Valerio Maximo, *ut in convivis, ad tibias, egregia Superiorum opera carmine comprehensa pangerentur*, quod ad ea imitanda virtus juvenum alacrior, firmiorque redderetur ⁽³⁾. Quid enim hoc splendidius, quid hoc utilius carmi-

(1) *Oratio de Provinc. consul.*

(2) Demosthenes *Olyntiacos* Orat. II.

(3) *Exemplor. memorabil.* lib. II cap. I, 10.

ne, quid ad evolvendas fulciendasque animi virtutes aptius est? Quas Athenas, quam scholam, quâe alienigena studia huic domesticæ disciplinæ praetuleris? Homogenea porro lux est, quam domestica Gloria diffundit: recreant nos magis et mulcent gesta majorum nostrorum, et iisdem juvat quodammodo, et decet actiones nostras atque conatus referre, dum eorum affinitate incitamus veluti ut iisdem similes efficiamur. Jucundum certe est in eosdem oculos defigere, eorum recreati memoria, eademque nobis proponere, quandoquidem, ut ajebat Tullius, praeceptis Parentum imbuti plerumque ad eorum consuetudinem, moremque deducimur ⁽¹⁾. Estne ergo aliquid amoeni, Candidate ornatissime, quo ad discendum attrahi queas, estne quo oblectari, quo allici possis, cujus non in domestico exemplo copiam cito reperias? Quocumque profecto te vertas, sive Athenaeum, sive Collegium tuum inspicias, sive Nosocomium, aut Urbem, et vacuas sedes intuearis luce tamen multa refertas, et diuturnum desiderium nostrum intelligas, et Patriae vota; ab hisce equidem omnibus uti maxima ti-

(1) *De Officiis* lib. II.

bi voluptas animi, ita et faustum auspicatumque exsurgit ad virtutem et gloriam incitamentum.

Sed eo tandem pervenit Oratio, quo maxime pervenire gestiebat, ut natam ab hodierna celebritate secretam mihi laetitiae causam explicet, probetque vobis, imagines Patribus, Civibus, Candidato hucusque jucundas, alios mihi praeter quos vobiscum expertus sum, peculiare omnino suavissimos motus inferre. Si porro dulce umquam fuit majorum suorum memoriam repetere animo, si justum omni tempore eos qui chari nobis extiterunt e cineribus revocare; si honestis manibus lacrymas quandoque concedere jucundum, hodierna certe dies hoc mihi voluptatis genus praebet, dum celebratum hucusque nomen JACOBI ANTONII RIGHI, mihi in mentem revocat primum jamdiu ejusdem Praeceptorem, primum inter ejusdem Collegas, facile et primum inter sodales, Patrem meum dilectissimum. Heu quam dulce nobis aetatem intueri transactam! Heu quam suave aevum retrogrado fere motu in suos passus reversum effingere! Genitorem ego mecum intueor eadem, quae a me Candidatus accepit, salutiferae artis praecepta JACOBO ANTONIO RIGHI suppeditare: video spe-

etatisimum hunc Virum ad eos jam honores Genitore duce institutum, ad quos ego nuper adolescentem hujusmodi institui: eamdem video celebritatem, eamdem honoris et gloriae messem; eamdem in Parentibus spem, laetitiam, expectationem. Et cerno majores nostros eo devinctos amore, quo ego Candidatum laetissimum prosequor: et charum inde maxime mihi est ea nepotis frontem exornare Corona, quam Patruus clarissimus quadraginta abhinc annis a meo Genitore accepit ⁽¹⁾ . . . Sed et recordatum video JACOBUM ANTONIUM RICHI antiqui Praeceptoris sui; imo aeternam intueor acceptorum beneficiorum memoriam ejusdem pectori profunde defixam; et teneram inter utrumque amicitiam ad vitae Genitoris mei extremum usque, heu praecox, monumentum firmissimam. Et quia gratum animum non dissipat ultimus funebris sonus, quia stat ultra extremos vitae limites, quia stat ultra cineres bene-

(1) Quamquam Candidati Patruus Promotorem habuerit ad Lauream Coronam cl. Virum Antonium Manici, Praeceptorem tamen habuit ac Instituto-rem Johannem Baptistam Tommasini tunc temporis in Botanicis praelectionibus Praest. Viri Sylvestri Ponticelli vices gerentem; a quo et primas accepti Medicinae practicae, et Chirurgiae notiones.

factorum recordatio, propterea clarissimus Vir etiam post Genitoris mei fatum nullo non adjumento, nullo non praesidio, nullo non tempore, me adhuc tenerum rexit, adjuvavit, sustinuit: atque ita amicitiae numquam oblitus antiquae, divisam cum Viro alio clarissimo ⁽¹⁾ (cujus jam ex hoc loco memoriam honestavimus) curam gessit familiae meae, quam amicus extremo languens morbo iisdem commisit ⁽²⁾, quam ipsi ab amicitiae veluti manibus et ara concreditam acceperunt Heu quanta hic animi commotione in mentem redit Eudamidas ille Luciani, quem in Toxaride ⁽³⁾ propositum a Mnesippo Graecae amicitiae monumentum admiramur! Eudamidas Corynthius vita decedens,

(1) In animum hic redeunt nec sine peculiari commotione paternae curae viri mihi semper commendandi Flamminii Torrigiani, qui cum clarissimo Candidati Patrono amicitia devinctus maxime hujus sollicitudini maximam adjunxit, ut sors mihi mea minus acerba redderetur.

(2) Amicorum fidens virtuti Genitor meus iisdem lugentem familiam indicavit: eorundemque virtutes magni faciens, ceu Senex ille apud Terentium, *me jussit in eorum virtutes inspicere, atque ex iis sumere exemplum mihi.*

(3) Lucian. Dialog. *Toxaris sive amicit.* Erasm. interpret.

matris filiaeque lacrymis et dolore magis quam instanti fato confectus, testamentum reliquit, viris tantummodo probis, ut ait Lucianus, et apud quos amicitia in praetio fuerit non ridiculum appariturum. » Lego, inquit Eudamidas, Aretaeo matrem meam alendam, atque in senecta fovendam, Charixeno vero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit Superstes post Charixeni mortem Aretaeus optimus successor factus tum illius, tum sui ipsius suscepto onere, et matrem aluit Eudamidae, et filiam honestissime elocavit ». Non aliter profecto Genitor meus, cui amicitiae, uti munera, ita et jura innotuerant, lugentis familiae carissimae institutionem, et curam amicis fere legavit; non aliter amici legatum veluti onus in rarae amicitiae argumentum lubentissimi susceperunt. Ast si veluti dulce est teneras hasce memorias repetere, et nepotibus tradere, ita et justos grati animi motus edere jucundum; si gratum esse virtutem non solum maximam dixit Tullius ⁽¹⁾, sed matrem virtutum omnium reliquarum, mihi profecto haec dies utrinque laeta existit, utpote quae

(1) Cicero pro Plancio.

internis ex hoc loco grati animi sensibus explicandis occasionem praebet, quos jamdudum sollicitus in meliori pectoris parte fovebam.

Tu vero, Candidate lectissime, praeter vividam voluptatem, quam tibi Patruī gloria suppeditat; praeter maximum ad virtutem incitamentum, quod a domestico exemplo mutueris, habes quoque ab eodem clarissimo Viro firmāe amicitiae, habes nobiliorum virtutum exempla, quae imiteris. Optimi Patris tui, et familiae amorī, Patruī erga te benevolentiae, sollicitudini nostrae, et desideriiis gratus responde; et praemonstratis tibi gloriae semitis constanter inhaere. Atque dum manantes ab hodierna celebritate, una cum Patruī tui clarissimi recordatione, dignitatis nostrae, et Patriae gloriae imagines, Collegium, Athaeneum, Professores, Cives quoslibet recreant; cultor tu mecum memoriae Patrum nostrorum eorundem exempla intueri, eorundem imitare virtutes, et age sollicitus, ut inter familias nostras, antiqua amicitia devinctas, alterna prodeant Virtutis et Glorīae, alterna amicitiae, alterna grati animi monumenta.
